

Republica Moldova
CONSILIUL RAIONAL IALOVENI

DECIZIE nr. 5/1
din 22 septembrie 2023

Cu privire la activitatea administrației raionului Ialoveni în perioada 2019-2023

În conformitate cu prevederile art.43 și 53,alin.1, lit. (q), ale Legii, nr. 436/2006 privind administrația publică locală, Consiliul raional **DECIDE**:

1. Se ia act de informația prezentată de domnul Mihail Silistraru, președintele raionului, despre activitatea Consiliului raional și serviciilor publice raionale în perioada 2019-2023 (anexa).
2. Se pune în sarcina domnului Nicolae Mereacre, secretarul Consiliului raional, să asigure aducerea la cunoștință publică a informației prin intermediul mijloacelor mass-media.
3. Prezenta decizie intră în vigoare din data publicării în Registrul de Stat al Actelor Locale

Președintele ședinței

Mihai BRAGA

Contrasemnează:
Secretarul Consiliului raional

Nicolae MEREACRE

Activitatea administrației raionului și a Consiliului Raional Ialoveni în perioada 2019-2023

Stimați consilieri, doamnelor și domnilor! Suntem la sfârșitul mandatului de aleși locali și cred că este necesar să facem un bilanț al activității noastre timp de 4 ani. Patru ani, care s-au dovedit a fi complicați nu numai pentru administrația publică, dar și pentru întreaga societate. Practic, doi ani am avut pandemia COVID, iar deja de un an și jumătate suntem în situație excepțională, pentru că avem un război declanșat de Rusia împotriva Ucrainei, dar care ne afectează și pe noi. Cu toate acestea, Consiliul Raional, administrația raionului au activat în mod sistematic, atât în plan organizatoric, cât și în dezvoltarea tuturor sferelor de activitate. Dar, înainte de toate, aș vrea să fac o mică comparație cu primul mandat de președinte: 2007-2011, și apoi voi trece la concret la activitatea noastră din ultimii 4 ani.

Dacă timp de 22 ani, din 1985 până în 2007, nu a fost construită nici o instituție de învățământ tip, în patru ani (2007-2011) s-au construit trei școli: Gimnaziul Horodca, Gimnaziul Mileștii Noi și Școala Sportivă. Au fost reparate capital 5 școli. A fost construită sala de sport a Gimnaziului Costești. Au fost reparate capital 8 grădinițe de copii. Au fost construite 15 cazangerii cu gaze naturale în instituțiile de învățământ. A fost reparată Casa raională de Cultură, care a fost închisă timp de 18 ani. A fost reparat capital Căminul Cultural Răzeni. S-au făcut reparații în 7 Case de Cultură, 7 biblioteci, muzeu și Școala de Muzică din Costești. Au fost construite șase terenuri sportive cu covor artificial. La Hansca s-a construit o Casă Comunitară pentru copii cu dizabilități. S-au făcut lucrări de reconstrucție în policlinica raională și s-a deschis Secția de terapie și Secția de internare. A fost reparată capital Secția de pediatrie și maternitate. Au fost reparate capital 6 Centre de Sănătate.

Prin programul Operațional România-Moldova-Ucraina, a fost câștigat un proiect de 1.8 milioane euro pentru construcția Centrului de Suport pentru mediul de afaceri transfrontalier, care trebuia să devină o tabără de odihnă pentru copii. Pentru aceasta am căutat posibilități pentru a înregistra după Consiliul Raional 2.2 ha de pădure. Dar când au fost transferați banii pentru construcție, noua conducere a raionului au spus ca tabără de odihnă pentru copii lor nu le trebuie și au construit Centrul de Business și Consultanță în pădure, care până în prezent este folosit la unele manifestări organizate de Consiliul Raional, majoritatea timpului fiind închis, iar Consiliul Raional cheltuie anual circa 400 mii lei pentru întreținere.

În aceeași perioadă, am înregistrat după Consiliul Raional o casă de locuit în construcție. Casa avea 3 etaje construite, mai urmau două până la finalizare. Noua conducere, la numai câteva luni au făcut Parteneriat Public Privat, au strâns bani de

la cetățeni pentru apartamente, au demolat clădirea, care era în stare bună, expertiza a arătat asta. Au demolat-o și acuma stă o groapă în locul casei. A fost trecută de la un antreprenor la altul, și acum, ca să reziliem contractul, Consiliul Raional trebuie să mai plătească bani.

În aceeași perioadă, a fost înregistrat un depozit după CR, care niște escroci vroiau să-l ia gratuit. Ne-am judecat cu ei și atunci când am primit hotărârea Curții Supreme de Justiție în folosul Consiliului Raional. Noua conducere a făcut tranzacție de înțelegere și au cedat acel depozit.

Când am preluat funcția de președinte, în noiembrie 2019, am găsit spitalul raional în schele, unde nu se făceau lucrări de doi ani. M-am interesat ce se întâmplă. Mi s-a spus că CR nu a achitat lucrările, de aceea nu se lucrează. Pentru a debloca lucrările, CR a alocat 991 mii lei pentru datoriile formate la termoizolarea clădirii și 663 mii lei pentru finisarea lucrărilor de termoizolare.

Apeductul magistral pentru aprovizionarea cu apă a 12 localități din raion a fost început în anul 2014 și prima etapă, Ialoveni-Malcoci, trebuia să fie finalizată în 2017. Un proiect inițiat de CR, dar transmis în gestiunea primăriei Nimoreni. Costul lucrărilor era de circa 25 milioane lei, finanțat de Fondul Ecologic, cu contribuția primăriilor, și, după cum am subliniat mai sus, trebuia să fie dat în exploatare în 2017. Dar nu s-a făcut practic nimic. Erau îngropate vreo 200 metri de țevă pe un deal din Dănceni, deși în fiecare an erau prevăzuți bani din Fondul Ecologic, dar lucrările nu s-au efectuat. Am vorbit atunci cu primarul de Nimoreni, dl. Andrei Covali, să rezilieze contractul, dar dlui a zis că mai bine să lucreze cu acest agent economic pe nume „LITARCOM”, care mai are contracte cu câteva primării și care timp de 10 ani nu a terminat nici un obiect. Și Consiliul Raional are un contract din 2014 cu acest agent economic. Este vorba de construcția sistemului de canalizare în Mileștii Mici, unde tot nu au fost finalizate lucrările și suntem în litigiu de judecată. Vedeți cum s-a procedat: apeductul magistral care trebuia să fie gestionat de către Consiliul Raional a fost dat în gestiunea primăriei Nimoreni, iar construcția sistemului de canalizare din Mileștii Mici pe care trebuia s-o gestioneze primăria a fost luată în gestiune de către Consiliul Raional și nici un obiect nu a fost finalizat. Cert este că acest agent economic a fost cel mai favorizat în acea perioadă. Am depus mari eforturi pentru a înfăptui lucrările de conectare la stația din Ialoveni, pentru că între timp, de către ADR Centru, pe bani europeni, a fost construit apeductul prevăzut pentru etapa a II-a și, dacă nu-l conectam la sursa de apă, risca să devină un obiect nefuncțional, pentru că nimeni nu mai dorea să finanțeze îngroparea unor țevi care nu sunt conectate la sursa de apă. Am fost nevoiți să facem modificări la proiect și să-l stopăm în Dănceni, pentru a-l putea da în exploatare și a aproviziona cu apă pentru început 4 localități: Sociteni, Dănceni, Bardar, Ruseștii Noi. Totodată, în 2022-2023, a fost proiectată etapa a III-a: Ruseștii Noi-Ulmu. În

total, până în prezent la acest proiect s-au făcut investiții de 37 032 milioane lei, dintre care contribuția CR a fost de 6 262 milioane lei.

O altă perlă primită moștenire a fost construcția Centrului de Sănătate Bardar, construcția căruia a început în 2014 și trebuia finalizat în 2016. Când am venit la conducere, lucrările erau abandonate de mai bine de un an de zile din motiv că nu au fost achitate lucrările. Am făcut tot posibilul ca să deblocăm situația. Ne-am adresat la Consiliul Județean Ilfov și ne-au alocat 50 mii euro pentru achitarea lucrărilor. S-au continuat lucrările, dar, cu părere de rău, obiectul nu este dat în exploatare pentru că agentul economic refuză să prezinte procesul-verbal pentru achitarea lucrărilor executate din motiv că prețurile s-au majorat și el a suferit pierderi. Suntem în litigiu de judecată.

Un alt cadou de la fosta conducere e stadionul din or. Ialoveni. În 2012, Consiliul Raional a preluat stadionul din or. Ialoveni, dându-i statut de stadion raional. El a fost preluat de la Primăria Ialoveni pentru a fi reparat capital, dar timp de 8 ani nu s-a făcut absolut nimic. Stadionul raional era în cea mai proastă stare față de toate terenurile sportive din raion. M-am adresat domniilor voastre să susțineți alocarea surselor financiare necesare pentru a reconstrui acest obiectiv. Și vă mulțumesc de susținere. A fost construit terenul mic, care este suprasolicitat. De dimineață până seara târziu, copiii se antrenează pe acest teren. Toate campionatele raionale la minifotbal sunt organizate pe acest teren. Cine dintre Dvs ați fost la meciuri cunoașteți acest lucru. Terenul mare este în construcție și sperăm că în luna octombrie să fie dat în exploatare spre bucuria sportivilor din raionul Ialoveni.

O altă problemă ce se cerea rezolvată era Galeria Consiliului Raional „Petru Costin”. Această galerie a luat naștere în 2012, printr-o dispoziție a președintelui raionului, dar normal era să fie o decizie a CR. S-au investit surse financiare, s-a făcut recondiționarea a 2 etaje la fosta școală specială internat. Au fost vernisate exponatele, dar nu avea nici un statut, cum s-ar zice „stătea în aer”. Împreună cu juriștii și specialiștii, am căutat modalitate de a-i da un statut juridic și acuma funcționează. Vizitatorii au posibilitate de a vedea lucruri de care nu sunt nici într-un alt muzeu. Totodată, în urma unui acord de înfrățire între Consiliul Raional Ialoveni și Primăria municipiului Buzău, România, Consiliul Municipal Buzău a alocat 100 mii de euro și facem reparație la primul etaj, unde urmează vernisarea exponatelor.

Domnilor consilieri, colegi, am fost nevoit să fac legătura cu primul mandat, pentru că administrația publică este un organism viu și trebuie să fie o continuitate. Acum voi face o analiză pe domeniile gestionate de Consiliul Raional.

În mandatul 2019-2023, Consiliul Raional Ialoveni s-a întrunit în **31 de ședințe**, inclusiv cea de azi. Au fost adoptate 429 decizii, nu au fost înregistrate cazuri de blocare a ședințelor. În majoritatea absolută a cazurilor, fracțiunile din

cadrul Consiliului au găsit consens și au dat „undă verde” proiectelor de decizii, deși era firesc ca unii aleși raionali să fi votat „împotriva” sau să se „abțină”, dar asta nu a influențat asupra procesului de luare a deciziilor finale. Vă mulțumesc că ultimii 2 ani practic majoritatea deciziilor au fost votate în unanimitate. De menționat că documentele - actele normative - aprobate de consilieri au oglindit toate aspectele vieții economice, sociale, culturale. Permanent, în centrul atenției Consiliului s-au aflat chestiuni privind administrația publică, buget și finanțe, gestionarea patrimoniului, relații de muncă, cooperarea cu autorități din afara republicii.

În perioada de referință, am fost implicați în 24 de litigii de judecată. Dintre ele 9 au fost câștigate și 4 pierdute. 11 mai sunt în proces. Din cele câștigate, 2 sunt cu ex-vicepreședinții care pretindeau să se întoarcă în funcția de vicepreședinte, pentru că atunci când a fost ales noul consiliu ei se aflau în concediu medical. Și a trebuit să umblăm 3 ani în instanțele de judecată pentru a le dovedi că mandatul președintelui și a vicepreședintelui încetează odată cu alegerea noului consiliu. Și asta din cauză că timp de 4 ani ei nu au izbutit să citească *Legea privind administrația publică locală*. Două din cele pierdute sunt pentru faptul că administrația precedentă au luat băuturi de la CVC Mileștii Mici și „Vinuri Ialoveni”, fără a încheia un contract, precum prevedea legea, și nu au achitat.

În gestiunea CR se află 85 km de drum. Pentru întreținerea de rutină din bugetul de stat anual se alocă circa 13 milioane de lei. CR a folosit mai mult de jumătate din acești bani la reparația capitală a drumurilor, adică la asfaltarea drumurilor de pietriș. În 4 ani au fost asfaltate 7,4 km de drum în valoare de 26,8 milioane lei. 2,7 km - drumul spre Cărbuna, 2,0 km - drum de acces spre s. Bălțați, 1 km - drum de acces spre s. Cigîrleni, 1 km - drum de acces spre s. Ruseștii Vechi, 0,7 km - drum spre Vărativ. Pe alți 4,6 km a fost schimbat stratul de uzură, dintre care 1,64 km - drum de acces în s. Sociteni, 1,4 - drum din s. Bardar, 0,64 - drum de acces spre s. Bălțați. S-au făcut lucrări de amenajare a cercului cu sens giratoriu în preajma CR, care a îmbunătățit considerabil traficul rutier. Costul acestor lucrări e de circa un milion de lei. Cu părere de rău, Agenția pentru Achiziții Publice împreună cu Ministerul Finanțelor ne-au anulat un contract de 3,7 milioane lei. I-am atacat în judecată, am câștigat judecata, pentru că noi am desfășurat licitația conform legii, dar banii oricum nu ne-au dat.

Pentru arhivarea și păstrarea documentelor APL, ale instituțiilor bugetare, dar și ale agenților economici, activează Serviciul Arhivă, care poate nu este atât de vizibil, dar foarte important. Din cauza rutinei, uităm de acest domeniu și ne amintim atunci când avem nevoie de un document. Cu toate acestea, administrația raionului, Consiliul Raional a alocat bani pentru îmbunătățirea condițiilor de păstrare a documentelor. Au fost procurate și instalate sisteme de ventilare în toate patru depozite de arhivă. Au fost procurate și instalate 4 dezumidificatoare. Au fost efectuate lucrări de reparație în depozitul 2. A fost schimbată rețeaua de iluminare.

Au fost procurate stelaje metalice și schimbate toate stelajurile din lemn, care nu corespundeau cerințelor. În total, pentru aceste lucrări au fost cheltuiți circa o jumătate de milion de lei. Cu toate acestea, cred că viitorul consiliu ar trebui să depună efort pentru a transfera arhiva într-o clădire care ar corespunde cerințelor de arhivare și păstrare a documentelor.

Pe parcursul ultimilor 4 ani, politicile de tineret ale raionului Ialoveni se remarcă prin următoarele rezultate. Conform prevederilor Legii cu privire la tineret, Consiliul Raional Ialoveni a aprobat, la 11 noiembrie 2021, **Programul de dezvoltare a politicilor de tineret ale raionului Ialoveni pentru anii 2022-2026**, care cuprinde 4 priorități și un buget anual de circa 500 000 lei. Obiectivul general al programului este: „Tinerii și tinerele, inclusiv din categoriile defavorizate, cu vârste cuprinse între 14 și 35 de ani, din orașul și localitățile rurale ale raionului Ialoveni, accesează oportunități de dezvoltare personală, se implică activ în viața comunității și participă la procesul decizional local, în parteneriat cu actorii sociali”.

În scopul sporirii activismului civic al tinerilor este implementat **Programul raional „Fondul pentru Tineri Ialoveni”** de către partenerii: Consiliul Raional Ialoveni și Asociația Obștească „Eco-Răzeni”, cu suportul Fundației Est-Europene din Moldova. Anual, sunt organizate câte 2 runde de granturi mici (primăvara și toamna) pentru consiliile locale ale tinerilor, pentru consiliile elevilor și pentru grupurile de inițiativă civică ale tinerilor din cele 25 de primării ale raionului Ialoveni. Rezultatele obținute în cadrul celor 7 runde de granturi mici desfășurate în perioada anilor 2020-2023, se remarcă prin susținerea financiară a circa 188 de proiecte implementate de consiliile locale de tineret, de consiliile elevilor și de grupurile de inițiativă civică ale tinerilor din 25 primării ale raionului Ialoveni, cu un buget total de 1 400 mii lei, dintre care: contribuția Consiliului Raional Ialoveni constituie 878 000 lei, iar Fundația Est-Europeană și IM Swedish Development Partner a cofinanțat aceste 7 runde cu suma de 522 000 lei.

O altă prioritate este dezvoltarea serviciilor de educație nonformală, de informare și de instruire pentru tineri. În acest sens, în perioada anilor 2020 - 2023, au fost organizate anual, de către Consiliul Raional Ialoveni și partenerii pentru dezvoltare, diverse activități pentru tineri: ateliere de instruire privind scrierea și implementarea proiectelor de dezvoltare comunitară, ateliere de educație antreprenorială pentru tineri pentru lansarea și dezvoltarea ideilor de afaceri, activități de promovare a tinerelor talente, concursul tinerelor familii de Ziua Internațională a Familiei, Școala de vară pentru tineri pentru a marca Ziua Internațională a Tineretului, Forumul anual privind participarea tinerilor la dezvoltarea social-economică a localităților raionului Ialoveni – de Ziua Națională a Tineretului, Gala bunelor practici „Activismul civic al tinerilor – soluția dezvoltării

comunitare” și Festivalul raional al tinerilor activi sunt evenimente de totalizează rundele de granturi mici pentru echipele de tineri și tinere, care își prezintă rezultatele proiectelor realizate și sunt premiați de Consiliul Raional.

În scopul dezvoltării oportunităților antreprenoriale și de angajare în rândul tinerilor, inclusiv a celor cu șanse reduse, este implementat **Programul raional „Fondul pentru tinerii antreprenori din Ialoveni”**, de către partenerii: Consiliul Raional Ialoveni și Asociația Obștească „Eco-Răzeni”, cu suportul Fundației Est-Europene din Moldova. Este un program de susținere financiară a echipelor de tineri și tinere, pentru lansarea și dezvoltarea afacerilor ce contribuie la dezvoltarea durabilă a comunităților locale. Anual, este organizat Concursul planurilor de afaceri pentru echipele de tineri întreprinzători și tinere antreprenoare. În perioada anilor 2020-2023, au fost organizate 4 ediții ale concursului planurilor de afaceri, iar rezultatele se remarcă prin susținerea financiară a 25 de planuri de afaceri, lansate de către echipele de tineri și tinere din 11 localități ale raionului, cu un buget total de 775 000 lei, dintre care: contribuția Consiliului Raional Ialoveni constituie 400 000 lei, iar Fundația Est-Europeană a cofinanțat aceste 4 runde pentru tinerii antreprenori cu suma de 375 000 lei din resursele Uniunii Europene și Suediei.

În scopul promovării modului sănătos de viață în rândul tinerilor și prevenirii comportamentelor riscante, în anul 2022 a fost inițiat **Programul de (re)integrare socială a tinerilor din grupurile vulnerabile**, de către partenerii: Asociația Obștească „Eco-Răzeni” și Consiliul Raional Ialoveni, cu suportul Fundației Soros Moldova. Este un program pentru tinerii și tinerele din grupurile vulnerabile, care vor beneficia de activități de dezvoltare personală, inclusiv de servicii de orientare vocațională și de ghidare în carieră. O echipă de specialiști asistă anual, circa 50 de tineri și tinere, în procesul de formare a abilităților sociale și a deprinderilor de viață independentă, de orientare profesională și prevenire a comportamentelor cu risc sporit. Totodată, Consiliul Raional Ialoveni susține activitățile de informare și de promovare a modului sănătos de viață în rândul tinerilor, organizate de Centrul de sănătate prietenos tinerilor „Avante”, Ialoveni.

În perioada 2020-2022, CR în parteneriat cu colegii noștri din Iași am implementat cu succes două proiecte transfrontaliere prin Programul Operațional România – Republica Moldova, Proiectul „Poduri pentru creșterea încrederii între poliție și cetățenii raionului Ialoveni și județul Iași în valoare de 110 mii Euro. Pe lângă schimbul de experiență care a avut loc în Iași, au fost procurate 3 automobile dotate pentru Inspectoratul de Poliție Ialoveni, un laptop și 25 calculatoare cu tot setul pentru polițiștii de sector din toate primăriile.

Un alt proiect, „Lanț valoric integrat pentru îmbunătățirea pieții muncii”, implementat de CR în colaborare cu Universitatea Tehnică „Gh.Asachi” din Iași și AO „Edinfo”, a vizat 100 de copii din liceele noastre, 25 de profesori și 20 agenți economici care au familiarizat absolvenții privind integrarea în piața muncii. Copii împreună cu profesorii au vizitat Universitatea Tehnică „Gh.Asachi” din Iași, au participat la Ziua angajatorului, iar 40 de studenți de la universitate au vizitat întreprinderi din raionul nostru și din alte raioane. Pentru licee au fost procurate 30 calculatoare și 15 imprimante. Valoarea proiectului pentru raionul Ialoveni a fost de 87 mii euro.

Am avut o colaborare bună cu „Rotari Club” din Chișinău. Împreună cu administrația publică locală și colectivele instituțiilor de învățământ din or. Ialoveni (LT „Andrei Vartic”), gimnaziile Costești, Sociteni, am construit blocuri sanitare în aceste instituții cu o valoare de circa 1 milion de lei, dintre care 400 mii au fost finanțați de „Rotari Club”. Un alt proiect a fost implementat în colaborare cu Consiliul Județean Ilfov. Este vorba de schimbarea acoperișului la LT „Olimp” din s. Costești, unde au fost investite peste 2 milioane de lei. Două milioane șase sute cincizeci de mii lei au fost alocate de Primăria municipiului Buzău pentru edificarea busturilor lui Ion Inculeț și Alexandru Marghiloman, și pentru reparația etajului 1 al Galeriei CR „Petru Costin”. Consiliul Județean Arad a alocat 50 mii euro pentru construcția stadionului. În total, au fost atrase investiții de peste 10 milioane lei. Consiliul Raional a susținut financiar proiectele investiționale implementate de primăriile raionului. Pentru aceasta, CR a alocat primăriilor 18300 mii lei. O conlucrare bună am avut cu serviciile desconcentrate, cu organizațiile de veterani de război, participanți la lichidare consecințelor avariei de la Cernobîl, asociația nevăzătorilor și alte organizații nonguvernamentale. În memoria celor decedați la avaria de la Cernobîl, la Complexul memorial am instalat o piatră comemorativă, iar pentru veteranii care au luptat pentru independența și integritatea țării au fost confecționate medalii și insigne la 30 de ani de la terminarea războiului

Activitatea sistemului educațional raional, în anii de studii 2019-2023, a fost direcționată de obiectivele strategice derivate din Strategia de Dezvoltare Integrată a Raionului Ialoveni pentru anii 2014-2020, 2021-2027, și a fost axată pe creșterea gradului de realizare a indicatorilor de performanță și a unei școli prietenoase copiilor.

Ne-am străduit, prin responsabilizare, profesionalism, performanță maximă, obiectivitate și corectitudine, să oferim pe termen lung un sistem educațional accesibil, bazat pe acces, relevanță și calitate.

Structura sistemului de învățământ raional, în perioada 2019-2023, a rămas neschimbată, astfel în raion activează 73 instituții de învățământ general: 40 instituții

de învățământ preșcolar, 1 școală primară-grădiniță, 2 școli primare, 15 gimnazii și 15 licee.

Învățământul extrașcolar în raion este reprezentat de Centrul de Creație al Elevilor (29 cercuri, 740 elevi), căruia CR i-a creat condiții de muncă, reparând un etaj la gimnaziul „Gr.Vieru” și Școala sportivă pentru copii și tineret (7 secții, 408 copii).

Numărul total de copii cuprinși în procesul educațional este de 16 179 copii/elevi.

Din numărul total de instituții de învățământ, 3 instituții au un număr de elevi ponderați mai mic de 91, acestea fiind Gimnaziul Misovca - 51 elevi, Școala Primară Pojăreni - 28 elevi, Școală Primară-grădiniță Ruseștii Vechi - 23 elevi.

Procesul educațional în raion este realizat de 1117 cadre didactice: 420 educatori și conducători muzicali în învățământul preșcolar, 787 învățători și profesori în învățământul primar și secundar general și 31 cadre didactice în învățământul extrașcolar.

Angajați în sistemul educațional avem 32 tineri specialiști, dintre care 13 activează în al treilea an, 9 activează în al doilea an și 10 în primul an.

Calificarea cadrelor didactice este următoarea: grad didactic superior – 20 persoane, grad didactic unu – 120 persoane, grad didactic II – 368 persoane.

Organizarea alimentației. În instituțiile de învățământ din subordine, se alimentează 100% elevii din treapta primară (4679 elevi din 33 școli). Din treapta gimnazială și liceală, se alimentează 278 elevi din familii socialmente-vulnerabile. În raion funcționează 29 cantine școlare. Lipsesc cantine școlare în 2 instituții: Gimnaziul Cărbuna, LT „Mihail Bârcă” Mileștii Mici.

În perioada 2019-2023, nu a fost **reorganizată/lichidată** nici o instituție de învățământ general.

În raion sunt **7 școli de circumscripție** în care sunt transportați 344 elevi.

1. LT Costești (Pojăreni);
2. LT „Ion Pelivan” Răzeni (Mileștii Noi);
3. LT Țîpala (Budăi, Bălțați);
4. LT Zîmbreni (Găureni);
5. LT „Mihail Bârcă” Mileștii Mici (Piatra Albă);
6. LT Ruseștii Noi (Ruseștii Vechi);
7. Gimnaziul Misovca (Homuteanovca, Alexandrovca).

Dotare TIC. Dotarea instituțiilor de învățământ cu TIC este de 100%. Toate cadrele didactice au acces la tehnologii informaționale.

Sistemul de sanitație. Toate instituțiile de învățământ din raion dispun de aprovizionare cu apă. Calitatea apei potabile corespunde cerințelor. Blocurile sanitare în 96,7% de școli sunt localizate în interiorul edificiului, iar 3,3% doar în

exterior (G Cigîrleni). 44% instituții sunt conectate la sistem de sanitație centralizat, 51% la hazna, 5% dispune de stație de epurare.

Blocul alimentar. În instituțiile: Gimnaziul Văsieni, Gimnaziul Cărbuna, Liceul Teoretic Horești nu există bloc alimentar. În Liceul Teoretic „Mihail Bârcă”, com. Mileștii Mici, cantina este la etapa de finalizare. Unele instituții nu sunt dotate cu utilaj necesar conform cerințelor.

Sistemul de încălzire. Toate instituțiile de învățământ își planifică mijloace financiare în contextul unui sezon de încălzire eficient și asigurat (64 instituții se încălzesc la gaze naturale și 9 instituții se încălzește cu combustibil solid).

Examenle de absolvire a treptei gimnaziale, sesiunea 2023:

Procentul promovabilității pe raion – 97,5%

Media examenelor de absolvire per raion, în sesiunea 2023 este de 6,8, comparativ cu sesiunea 2022, în care media examenelor a fost 6,67.

Trei elevi au obținut 10 pe linie la examenle de absolvire a gimnaziului, sesiunea 2023, respectiv din instituțiile: LT „Petre Ștefănuță” Ialoveni și LT Costești. Restanțieri –2,5%.

Examenle de absolvire a treptei liceale, sesiunea 2023:

Au participat 343 candidați.

Au promovat examenul de bacalaureat – 313 elevi, adică 91.25%

Au fost respinși – 22 elevi, adică 6.41%, 8 elevi nu s-au prezentat.

Cu media examenului de BAC

10	- 0 candidați (0%)
9,99-9	- 14 candidați (4,47%)
8,99-8	- 68 candidați (21,72%)
7,99-7	- 98 candidați (31,94%)
6,99-6	- 76 candidați (25,23%)
5,99-5	- 37 candidați (16,61%)

Infrastructura. O preocupare importantă a managerilor instituțiilor de învățământ, a DGE Ialoveni și a Consiliului Raional a fost și este dezvoltarea și consolidarea infrastructurii instituțiilor de învățământ.

Cheltuielile bugetului raional pentru învățământ, nivelul II, pentru anii 2019-2022

Anul financiar	Suma, mii lei	Realizat, %
2022	225594,2	99,2
2021	199777,6	97,0
2020	184140,2	93,3
2019	144272,2	97,5

Astfel, cheltuielile bugetului raional pentru învățământ au crescut cu 36% comparativ cu anul 2019.

Cheltuielile bugetului raional pentru învățământ, nivelul II, pentru anul 2023

Anul financiar	Suma, mii lei Precizat	Executat, 6 luni 2023	Realizat, % (la data de 30.06.2023)
2023	252315,5	133437,6	52,9 %

Bugetul raional pentru învățământ timp de 4 ani a crescut cu 57.1%

Pentru pregătirea către anul de studii 2022-2023, s-au efectuat reparații curente în toate instituțiile de învățământ general.

Astfel, la acest capitol menționăm că, pentru pregătirea instituțiilor de învățământ către anul de studii 2022-2023, pentru reparații capitale au fost alocate:

1. 4772156 lei – Consiliul Raional;
2. 1741500 lei – bugetul instituțiilor.

Total, timp de 4 ani, CR a alocat 16549 mii lei pentru reparație și dotări.

Proiecte realizate în instituțiile de învățământ din r. Ialoveni în perioada 2020-2023:

- „Tekwill în fiecare școală” în 11 școli;
- „Reforma învățământului în Republica Moldova” în 2 instituții;
- „Clasa Viitorului” în 4 instituții;
- „ Hai Moldova” - Campanie de colectare a deșeurilor electrice în 3 instituții;
- Programul de studiere a roboticii „ROBOCLUB” în 3 instituții.

Nr. crt.	Instituția de învățământ	Proiecte educaționale realizate în anii 2020-2023
1	ȘP „Ion Creangă ”Ialoveni	Proiect educațional internațional „ Hai să dăm mână cu mână, Hai la Toplița Română!"
2	ȘP-Grădiniță Ruseștii Vechi	Proiect educațional „Educația ne unește”
3	G. „Grigore Vieru” Ialoveni	Proiect ed. Internațional în parteneriat cu Erasmus „Tabără de odihnă și dezvoltare personală”
4	Gimnaziul „M. G. Grosu” Nimoreni	Proiect educațional în parteneriat cu AO „Hai, Moldova”, Chișinău- „Arta Pământului”.
5	Gimnaziul Gangura	„Uniți împotriva violenței”- proiect educațional în comun cu Centrul Național de Formare, Asistență, Consiliere și Educație din Moldova cu susținerea IOM Moldova.
6	Gimnaziul Malcoci	Proiect educațional în parteneriat cu „Arboretum” AO „LuRenOm”; Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i>

7	Gimnaziul „Mihai Eminescu” Ulmu	Proiectul „Dor de Eminescu”- 1 (6000 lei); proiectul „Dor de Eminescu” -2 (11000 lei); proiectul „O minte sănătoasă într-un corp sănătos” (8000 lei); proiectul „Biblioteca de azi și de mâine” (10,000 lei) – Fondul pentru Tineri Ialoveni.
8	LT „Petre Ștefănuță” Ialoveni	Proiectul <i>Clasa Viitorului</i> : 18759lei Concurs <i>Cel mai bun video</i> (ediția 2021; ediția 2022); Proiectul Fondul pentru Tineri Ialoveni: 8698lei <i>Tinerii mai aproape de noi; Un pas spre schimbare, succes spre mobilizare</i> – 7000 lei; Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , inițiativa <i>Școala Digitală</i> ; Proiectul „Fotbal în școli”.
9	LT „Andrei Vartic”	Concursul republican Școala securității „Împreună reducem riscurile” – locul I, Proiect Etwinning în parteneriat cu Lituania „ <i>Legends behind Names</i> ”
10	LT „Olimp” Costești	Proiectul „Combaterea violenței prin implicare comunitară”, 2018-2022, TdH Moldova – 53129,07, Proiectul <i>Clasa Viitorului</i> .
11	LT Costești	Proiectul „Fotbal în școli”.
12	LT „Aurel David” Bardar	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Festivalul-Concurs Internațional „Dansul de pe ambele maluri ale Prutului” – locul I; Concursul republican Școala securității „Împreună reducem riscurile” – locul II.
13	LT Ruseștii Noi	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Proiectul „Fotbal în școli”.
14	LT Țipala	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Proiectul „Fotbal în școli”.
15	LT „Mihail Bârcă” Mileștii Mici	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Proiectul <i>Clasa Viitorului</i> , Proiectul „Fotbal în școli”.
16	LT „Ion Pelivan” Răzeni	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Proiectul <i>Clasa Viitorului</i> , Proiectul „Fotbal în școli”.
17	LT „Gheorghe Palade” Puhoi	Proiectul <i>Tekwill în Fiecare Școală</i> , Festivalul de poezie și epigramă „Romeo și Julieta la Mizil”
18	LT „Ion Suruceanu” Suruceni	Proiectul „Fotbal în școli”.
19	Gimnaziul Vărătic	Proiectul „Fotbal în școli”.
20	LT Molești	Proiect de parteneriat educațional <i>Ambasadorii limbii române în școală</i> , ediția a V-a, 2021-2022; Proiect transfrontalier de activități educative „Țara noastră poate”; Proiect de parteneriat educațional la nivel internațional „Surprize de Crăciun”, 2021, 2022; Proiect educațional: „STEM & Criminalistică”.

În perioada de referință, 2019-2023, DGASPF și-a desfășurat activitatea în conformitate cu Planul anual de activitate, Regulamentul de organizare și funcționare a DGASPF. Sistemul public, din care face parte și DGASPF, are la bază interesul public, iar realizarea acestuia are loc prin implementarea principiilor de bună guvernare: integritate, etică și legalitate, echitate, transparență și răspundere,

economicitate, eficiență și eficacitate. Scopul Direcției Generale Asistență Socială și Protecție a Familiei este de a contribui la îmbunătățirea calității vieții persoanelor în dificultate prin asigurarea măsurilor de asistență socială în raionul Ialoveni.

Bugetul Direcției aprobat pentru anii 2019-2023

	Buget aprobat, mii lei,	Buget precizat mii lei	Bugetul executat, Mii lei
2019	21000,30	23467,30	22113,24
2020	28594,5	31684,9	25597,0
2021	34465,1	34933,7	28581,88
2022	33315,4	41994,2	37539,45
2023	41802,3	41802,3	20980,53

Unități de personal a direcției aprobate pentru anii 2019- 2023

2019	<i>246,92 unități de personal</i>
2020	<i>268,78 unități de personal</i>
2021	<i>406,25 unități de personal</i>
2022	<i>406,25 unități de personal</i>
2023	<i>305,25 unități de personal</i>

Direcția Generală Asistență Socială și Protecție a Familiei Ialoveni prestează și acordă a 6 servicii sociale destinate protecției copilului /familiei și 10 servicii sociale destinate protecției persoanelor în etate și cu dizabilități.

Servicii și prestații sociale destinate familiilor cu copii

- *Serviciul social specializat Sprijin familial;*
- *Serviciul Tutelă/curatelă/adoptie;*
- *Serviciul Asistență Parentală Profesionistă;*
- *Casa de Copii de Tip Familial;*
- *Serviciul Casa Comunitară pentru copii în situație de risc or. Ialoveni;*
- *Serviciul Sprijin tinerilor ieșiți din serviciile de plasament;*

Servicii și prestații sociale adresate persoanelor în etate și cu dizabilități

- *Serviciul Îngrijire Socială la Domiciliu*
- *Serviciul social Asistență Personală*
- *Serviciul social Asistență social comunitară*

- *Serviciul Plasament familial pentru adulți*
- *Casa Comunitară pentru persoane cu dizabilități s. Hansca*
- *Echipa Mobila*
- *Serviciul social de protezare și ortopedie*
- *Servicii de recuperare/reabilitare a persoanelor în vârstă și cu dizabilități*
- *Serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate*
- *Compensarea cheltuielilor de transport pentru persoanele cu dizabilități.*

DGASPF Ialoveni dezvoltă servicii sociale și menține relații de parteneriat durabile cu sectorul asociativ și anume:

Asociația Obștească Eco Răzeni;

- *Fundația Lumos din Marea Britanie;*
- *Asociația Obștească Keystone Moldova;*
- *Asociația Obștească Concordia. Proiecte sociale;*
- *Asociația AVE Copii;*
- *Asociația obștească Copil. Comunitate. Familie;*
- *Centrul de sănătate prietenos tinerilor AVANTE*
- *Centrul de Drept al Femeilor*

Conform dispoziției nr. 1 din 24.02.2022 a Comisiei situații excepționale a Republicii Moldova, structurile teritoriale de asistență socială au fost responsabile de gestionarea crizei refugiaților și acordarea asistenței umanitare, astfel, de la începutul războiului, asistenții sociali au monitorizat fluxul a **7 819** refugiați, maturi, care au fost cazați în familii-gazdă sau Centre de plasament temporar pentru refugiați. Totodată, asistenții sociali comunitari au fost responsabili pentru evidența, monitorizarea situației refugiaților, întocmirea listelor, recepționarea ajutoarelor umanitare, identificarea unităților de transportare a pachetelor.

Consiliului Raional Ialoveni a deschis un cont special pentru susținerea refugiaților unde au fost acumulată suma de **96 282 lei**, din care au fost procurate și distribuite produse alimentare și produse igienice. De asemenea, Consiliul Raional a contribuit cu suma de **29 700 lei** pentru implementarea proiectului „Turneul Solidarității”, unde au participat 60 de copii refugiați și 20 copii din comunitatea-gazdă.

În scopul modernizării mecanismelor de implementare a politicilor sociale prin intermediul dezvoltării serviciilor sociale la nivel național și local, **ministrul Muncii și Protecției Sociale și Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF)** în Republica Moldova, au semnat, în august 2022, Memorandumul de înțelegere cu privire la acordarea asistenței tehnice pentru consolidarea sistemului de protecție a copilului, inclusiv a serviciilor sociale.

Memorandumul de înțelegere este valabil pentru perioada septembrie 2022 - septembrie 2023.

În baza Ordinului nr.65 din 12.09.2022 a MMPS, au fost aprobate instrucțiunile de implementare a Planului de acțiuni bilateral, cu următoarele acțiuni:

a) acordarea ajutorului bănesc din cadrul serviciului social de Sprijin pentru familiile cu copii;

b) angajarea a 25 asistenți personali, unități noi, pentru copii cu dizabilități, inclusiv refugiați, cu oferirea salariului lunar pentru 12 luni;

c) acordarea lunară a suplimentului financiar, pe parcursul a 12 luni, pentru copiii plasați în Serviciile sociale APP și CCTF, în mărime de 675 lei per copil și 877 lei per copil cu dizabilitate;

d) acordarea lunară a suportului financiar adițional, pe parcursul a 12 luni, în cuantum de 1612 lei brut, pentru APP și CCTF care au copii în plasament;

j) contractarea consultantului în domeniul protecției copilului în cadrul STAS pentru 12 luni.

În acest sens, întru susținerea familiilor aflate în dificultate, precum și pentru depășirea situațiilor de risc, întru menținerea copilului în mediul familial și consolidarea sistemului de protecție a copilului, în cadrul Memorandumului este asigurată susținerea deplină a Serviciului social Sprijin pentru familii cu copii. Pentru raionul Ialoveni, conform prevederilor Memorandumului, a fost alocată o sumă de **3310,0** mii lei, pentru perioada septembrie 2022 - septembrie 2023.

În anul 2022-2023, au beneficiat de sprijin monetar în sumă de 850 mii lei - 85 de familii socialmente vulnerabile cu 219 copii, cărora le-au fost create condiții de trai favorabile pentru creșterea și educarea copiilor, satisfăcându-le toate necesitățile acestora.

Fără îndoială, una din principalele obligațiuni este să creăm condiții instituțiilor de sănătate, pentru că sănătatea cetățenilor este cea mai importantă în viața noastră. De aceea, CR a acordat o atenție deosebită funcționării instituțiilor de sănătate. Care, indiferent la situația pandemică timp de doi ani, considerăm că au făcut față provocărilor. Iar CR a susținut financiar și au alocat atât pentru reparații, cât și pentru procurări de utilaj necesar, suma de 7 milioane de lei. Sigur că cea mai mare parte a fost alocată spitalului raional, unde s-a făcut termoizolarea pereților și s-a construit o bucătărie performantă, care corespunde tuturor normelor sanitare. Numai la construcția și dotarea acestei bucătării s-au alocat peste 2,5 milioane de lei. Mai mult decât atât, Consiliul Raional a semnat un contract cu NEFCO privind creditarea lucrărilor de termoizolare la 5 Centre de sănătate, în sumă de 10 milioane de lei,

dintre care 3 milioane sunt grant. Urmează să organizăm licitația pentru contractarea agenților economici care vor executa lucrările.

Întru satisfacerea necesităților culturale și spirituale ale comunității; cercetarea, conservarea și promovarea tradițiilor din vatra folclorică, contribuirea la educația estetică a spectatorului și încadrarea noii generații în procesul de studiere și valorificare a patrimoniului cultural imaterial, în raionul Ialoveni activează 24 de case/cămine de cultură cu 103 specialiști. În aceste instituții își desfășoară activitatea 64 de formații cu 1328 membri. Din ele 41 au obținut titlul onorific „model” cu 900 membri, inclusiv 8 colective pentru copii. În localitățile raionului sunt anual organizate 12 festivaluri. Colectivele artistice din raion participă la toate sărbătorile naționale și profesionale, cât și la alte evenimente organizate de Consiliul Raional.

Întru extinderea proiectelor, activităților culturale și valorificarea patrimoniului cultural, pe parcursul anilor s-au semnat mai multe acorduri de colaborare între instituțiile de cultură, atât din Republica Moldova, cât și din România.

A.O. „Proiectul Casa Mare”, având în vedere atribuțiile și competențele fiecărei părți, precum și dorința de a colabora în domeniul culturii, istoriei, turismului rural, antreprenoriatului social și inovării, acordul de parteneriat, prevede organizarea și desfășurarea în comun a activităților istorico-culturale în raionul Ialoveni.

Centrul Cultural comuna Tomșani, județul Prahova, România, având ca misiune consolidarea cooperării internaționale, valorificării și promovării culturii naționale la nivel internațional și a patrimoniului cultural al raionului Ialoveni.

Direcția Cultură, Turism, Tineret Drochia și Secția Cultură, Turism Briceni. Scopul acestui acord urmărește stabilirea relației între părți, în special în ceea ce privește organizarea și implementarea proiectelor culturale, cooperarea și schimbul de informații în ceea ce privește creația populară, afirmarea artelor tradiționale, patrimoniului cultural mobil și imobil, conlucrării în privința bibliotecilor etc.

Pe parcursul ultimilor 4 ani, 3 case/cămine de cultură s-au reparat capital: Zîmbreni, Bardar și Puhoi, după zeci de ani în care a fost imposibilă organizarea evenimentelor în interiorul instituțiilor. Se finalizează lucrările de renovare a căminului cultural Țipala și Ruseștii Noi.

În ultimii ani, Casa Raională de Cultură „Andrei Ungureanu” a implementat 2 proiecte finanțate în cadrul Programului de Granturi Mici, desfășurat de Fondul pentru Tineri Ialoveni, cu suportul financiar oferit de Consiliul Raional Ialoveni și Fundația Est-Europeană, din resursele Suediei.

Scuarul „Enigma” și scuarul „Porumbița”. Proiectele presupuneau amenajarea spațiului aferent Casei de Cultură cu bănci și urne, creând astfel un mediu favorabil unei vieți de calitate.

Rețeaua bibliotecilor publice din raionul Ialoveni este formată din 32 biblioteci, care activează în conformitate cu prevederile Legii 160/2017 cu privire la Biblioteci.

Biblioteca Publică Raională din Ialoveni deține statutul de centru metodologic și biblioteconomic și se află în gestiunea Consiliului raional Ialoveni, celelalte biblioteci se află în subordinea primăriilor. La momentul actual, 29 de biblioteci sunt evaluate, dintre care 12 biblioteci dețin categoria III, Biblioteca Publică Orășenească „Spiridon Vangheli” deține categoria II, iar Biblioteca Publică raională „Petre Ștefănuță” Ialoveni deține categoria I.

Secția Cultură Ialoveni coordonează activitatea bibliotecilor publice din teritoriu și oferă suport metodologic la necesitate. Astfel, pe parcursul anului, au fost organizate mai multe acțiuni de promovare a lecturii:

- Implementarea cu succes a Proiectului „CARAVANA LECTURII”, care aduce cartea și scriitorul mai aproape de cititor;
- Implementarea proiectului „*Răspunsul de urgență la criza din Ucraina. Biblioteca – un loc prietenos și sigur pentru comunitate*”, în urma acestui proiect biblioteca publică raională a beneficiat de un sprijin financiar în valoare de 7500 euro. Astfel, a fost deschis și dotat cu mobilier ungherașul lecturii în cadrul bibliotecii, a fost procurat echipament tehnic modern, completat fondul de carte cu titluri de top. În urma acestui proiect, au fost desfășurate 20 activități de socializare, dintre care 5 sesiuni cu psihologul care au fost puse la dispoziția întregii comunități.
- Organizarea Concursului „*La izvoarele înțelepciunii*”, dedicat scriitoarei Ana Blandiana;
- Organizarea concursului raional al declamatorilor „PACEA – prin proză și poezie”;
- Organizarea Concursului „*Cel mai activ cititor*”, „*Cel mai bun eseu*”, „*Cel mai original proiect de promovare a lecturii*”, „*Cel mai reușit film de promovare a lecturii*”, în cadrul Programului Național „LECTURACENTRAL” 2022.
- Implementarea serviciului „Bibliovacanța”, BPR „Petre Ștefănuță” Ialoveni;
- Organizarea evenimentului dedicat Zilei Naționale a Lecturii cu participarea secretarului de stat din cadrul Ministerului Culturii a Republicii Moldova;
- Organizarea lansărilor de carte pentru scriitorii: Cristina Costov, Nina Capașină-Schițco, Claudia Partole;
- Finanțarea proiectului „Foișorul Lecturii” de către Fondul pentru tineri din Ialoveni;

- Organizarea seminarelor de instruire și atelierelor profesionale cu participarea reprezentanților de la Biblioteca Națională și a personalului de specialitate din bibliotecile publice.

Raionul Ialoveni dispune de un vast patrimoniu cultural material mobil și imobil după cum urmează:

Monumente de arhitectură - 30

Siturilor arheologice – 188

Monumente de for public - 16

Opere comemorative de război – 24

Anul acesta, Consiliul Raional, în colaborare cu primăria municipiului Buzău, a inaugurat busturilor pilonilor principal ai Unirii Basarabiei cu România - Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, și Alexandru Marghiloman, prim-ministru al României. Aceste busturi ridicate în memoria înaintașilor noștri sunt unice în Republica Moldova, dar și în România. A trebuit să treacă 105 ani de la unire, ca în sfârșit să aducem la cunoștința cetățenilor despre acești patrioți. Cred că avem mari restanțe la acest capitol. Tot anul acesta intenționăm să inaugurăm bustul lui Ștefan cel Mare și Sfânt în scuarul Consiliului Raional.

Un rol important în salvarea și conservarea patrimoniului cultural mobil îl dețin muzeele din Raionul Ialoveni: Muzeul Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu”, Muzeul de Istorie Ruseștii Noi, Muzeul de Istorie a satului Zâmbreni, Muzeul de Istorie a Comunei Gangura, deschis în anul 2022. O instituție importantă în promovarea și salvarea patrimoniului cultural mobil este Galeria Colecțiilor „Petru Costin” a Consiliului Raional Ialoveni.

Muzeul Raional de Istorie și Etnografie „Anatol Candu” din Văsieni este unicul de acest fel din raionul Ialoveni. Muzeul dispune de o colecție de peste 19 000 de piese de patrimoniu și care reprezintă categorii diferite cum ar fi: etnografie, artă, arheologie etc. În ultimii ani, muzeul a fost beneficiar al mai multor granturi care au permis renovarea exterioară a clădirii muzeului și dotarea cu echipament. În ultimii doi ani, colecția muzeului s-a lărgit considerabil, în urma donațiilor de la oamenii din localitate, dar și în urma colaborării cu Agenția Națională Arheologică.

În decursul ultimilor 3 ani, raionul Ialoveni s-a bucurat de cercetări arheologice la un șir de situri amplasate în unitatea teritorial administrativă, după cum urmează: Cărbuna, Hasca și Costești. Cercetări de suprafață sau făcut pe toate siturile care traversează traseul Pojoreni-Țipala. Cele mai impresionante descoperiri au fost efectuate în anul 2021, în cadrul sitului arheologic Costești-Gîrlea, când la

fundul unui cuptor medieval de ars piatră a fost descoperit un mormânt din sec. al XVII-lea în. Hr. Mormântul, cel mai probabil, aparținea unui meșter, iar drept inventar de înmormântare erau mai multe piese, preponderent forme de turnat piese, din bronz. Cercetările arheologice din localitatea Hansca au fost desfășurate în obligativitatea descărcării de sarcină arheologică a siturilor amplasate pe traseul de energie electrică de înaltă tensiune. Marea problemă a domeniului arheologic național, dar și pe teritoriul Raionului Ialoveni, o reprezintă intervențiile neautorizate asupra solului, prevenirea acestei acțiuni revine autorităților locale, o altă problemă care afectează domeniul arheologic sunt „căutătorii de comori”, care sunt de fapt niște braconieri în domeniul arheologic, ce fac ca zilnic patrimoniul arheologic mobil să ajungă în colecții private, în loc să ajungă în colecția muzeelor, prevenirea braconajului arheologic revine instituțiilor de ordine.

În anii 2021 și 2022, Secția Cultură Ialoveni în parteneriat cu Agenția Națională Arheologică au organizat 3 evenimente dedicate Zilelor Europene ale Patrimoniului. La evenimente a fost prezentă administrația raionului Ialoveni, dar și elevi din unitatea teritorial-administrativă.

Deși pe teritoriul Raionului Ialoveni sunt un număr mare de monumente de arhitectură, pe an ce trece acestea se deteriorează sau în unele cazuri specifice, în mare parte biserici, se fac lucrări de reparație nerespectând standardele necesare pentru a fi aplicate în cazul restaurării sau reabilitării unor monumente de arhitectură. Starea precară a multor monumente se datorează lipsei resurselor financiare în cadrul APL de nivelul I necesare restaurării conservării sau salvării patrimoniului cultural material, un exemplu elocvent este starea gravă a morii de vânt de la Mileștii Mici, ce este un monument de arhitectură de categorie națională, care este într-o stare gravă, lipsind părți din monument, iar lemnul din care este construită moara este grav afectat de dăunători.

În anul 2022, a fost creată o hartă interactivă care cuprinde atracțiile turistice ale raionului Ialoveni.

<https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1fifl0yQhMcmBwtTzeUkqfREBVdE4Lxo&fbclid=IwAR0BKWPue1LWuep7r-P6jDuOu9iKLQhnDGImZf2JoaTQxrUeTdTve6fOIDk&ll=46.89225001151994%2C28.81585438795267&z=13>

Harta a fost creată de către specialistul superior al secției. Ea include următoarele categorii: biserici și mănăstiri; opțiuni de cazare; restaurante; muzee; situri arheologice; monumente; vinării; divertisment. Pentru categoriile muzee și vinării, sunt construite trasee speciale pe care le puteți urma.

Promovarea imaginii raionului Ialoveni prin: afișe, invitații, pliante, agende, pungii, torbe eco, stilouri, căni, sesiuni foto a colectivelor Casei Raionale de Cultură, înregistrări audio ale colectivelor artistice etc.

În perioada anilor 2020 – 2023, activitatea sportivă din cadrul Consiliului Raional Ialoveni s-a desfășurat în baza “Legii educației fizice și sportului” și a “Strategiei generale de organizare și dezvoltare a activității de educație fizică și sport din R. Moldova”. În baza acestor documente directoare, s-a întocmit un Program propriu de acțiune, având ca „principalul scop sprijinirea activității fizice, promovarea unui stil de viață sănătos, inclusiv aspecte precum sportul, alimentația sănătoasă și condițiile de mediu”.

Printre obiectivele-cheie se mai numără și creșterea nivelului de participare la sport și activitate fizică în raion având următoarele atribuții:

- promovarea sportului în masă;
- colaborarea cu instituțiile de învățământ (profesori de educație fizică), cu autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi – cu școala sportivă, asociații și cluburilor sportive;
- organizarea de competiții, campionate, jocuri sportive în parteneriat cu specialiștii din domeniu;
- contribuirea la promovarea sportului de performanță, delegând sportivii la turnee, competiții republicane și internaționale;
- colaborarea cu asociațiile sportive locale și federațiile republicane; privind acțiunile sportive în raion.

Pe parcursul perioadei anilor 2020-2023, anual, s-au organizat și desfășurat numeroase competiții sportive pe plan raional:

- Campionatul și Cupa raionului Ialoveni la joc de dame și șah (seniori, senioare)
- Campionatul și Cupa raionului Ialoveni la tenis de masă (seniori, senioare)
- Campionatul și Cupa raionului Ialoveni la volei (seniori, senioare și veterani)
- Campionatul și Cupa raionului Ialoveni la baschet (seniori, senioare)
- Turneul raional la mini – fotbal „Cupa Instituțiilor Bugetare”
- Campionatul raionului Ialoveni la Turism și Orientare Sportivă.
- Campionatul raionului Ialoveni la Pescuit Sportiv.
- Spartachiada Raionului Ialoveni consacrată „Zilei Sportivului și Mișcării Olimpice”
- Campionatul raionului Ialoveni la mini-fotbal (seniori, juniori și veterani) în colaborare cu Asociația raională de fotbal
- Campionatul raionului Ialoveni la fotbal (seniori, juniori) în colaborare cu Asociația raională de fotbal
- Campionatul raionului Ialoveni la lupta națională Trânta (seniori, tineret, juniori)
- Delegarea sportivelor la competiții republicane la probe de sport: atletism, lupte, judo, fotbal.

Numeroase acțiuni sportive cu caracter de mase:

- Campionatul raionului Ialoveni la Cross „Ialoveni Cross Festival”.
- Festivalul fotbalistic GRASSROOTS, în colaborare cu Federația Moldovenească de Fotbal pentru copii cu vârsta cuprinsă 8 – 10 ani cu participarea a 4 instituții de învățământ din or. Ialoveni,
- Cursul de instruire a voluntarilor, din cadrul Proiectului FMF «Școala Voluntarilor – Pro Fotbal», în colaborare cu Federația Moldovenească de Fotbal cu participarea a 18 voluntari din or. Ialoveni.

Participarea sportivelor la acțiuni sportive cu caracter de mase:

- „Olympic Fest”, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, organizat de Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova.
- „Olympic Eco Fest”, mun. Chișinău, Parcul „Valea Morilor” (cros, fotbal pe plajă), organizat de Comitetul Național Olimpic și Sportiv din Republica Moldova.

Se încheie activitatea sportivă la sfârșitul anului cu Gala Sportului raionului Ialoveni, unde sunt menționați cei mai buni sportivi și echipe din raionul Ialoveni pentru performanțele obținute.

Pentru aceste competiții, CR în fiecare an alocă 500 mii lei. Adăugător, CR a alocat la obiectivele sportive, sportivilor participanți la competiții republicane, europene și mondiale, 6 milioane 201 mii lei. Cea mai mare parte fiind alocați pentru construcția stadionului raional, care va fi dat în exploatare în această toamnă.

Școala Sportivă pentru Copii și Tineret Ialoveni a fost fondată în anul 1978. În școală se practică șapte probe sportive: lupte libere, fotbal, volei, lupte greco-romane, judo, handbal, șah. La moment, instituția dispune de sediul școlii, sală de lupte a Clubului „Voinicel”.

Numărul de sportivi 2020-2023

Anul de instruire	Începători	Avansați	Total sportivi
	Nr. sportivi	Nr. sportivi	
2019-2020	142	115	257
2020-2021	212	85	297
2021-2022	162	137	299
2022-2023	279	125	404

Acțiunile incluse în *Planul de activitate* și realizate pe parcursul anului 2020-2022:

Nr	Proba de sport	Antrenor	Sportivul	Denumirea competiției	Rezultatul
1	Lupte gr.-romane	Stegarescu Gh.	Rusu Cristian	Campionatul RM U-17	I
				Campionatul R.M la lupte greco-romane U-20	II
				Campionatul Mondial lupte la brâie U-17	III
				Participant la Campionatul European U-17	V
			Erhan Cristian	Campionatul RM U-15	III
2	Lupte gr.-romane	Lavric Vitalie	Melnicovschii Daniel	Campionatul RM U-15	III
3.	Lupte gr.-romane	Kurkin Victor	Delendrea Pavel	Campionatul RM U-17	II
			Bleandură Victor	Campionatul RM U-17	III
4	Lupte feminine	Iovu Ion	Plămădeală Ana-Maria	Campionatul RM U-15	III
5	Judo	Balica Vasile	Muntenu Olga	Campionatul RM U-21	II
			Mereacre Veronica	Campionatul RM U-21	III
			Sulă Daniel	Campionatul RM U-15	III
			Bivol Dumitrița	Campionatul RM Juniori	III
			Mereacre Constantin	Campionatul RM U-21	III
6.	Handbal	Verejan Maria	Echipa/băieți	Campionatul RM U-15	II
7.	Fotbal	Sula Vitalie	Echipa	Campionatul RM U-15, Devizia B, Centru	II
8.	Volei	Tonu Andrei	Echipa/fete	Campionatul RM U-15, Etapa Zonală	III

Suntem conștienți de faptul că toate aceste succese ar fi imposibile de realizat dacă producătorii de bunuri, care plătesc impozite și formează bugetul de stat care este redistribuit și administrației publice locale pentru activitatea instituțiilor bugetare gestionate de Consiliul Raional și consiliile locale. Cei mai mari contribuabili din raionul

Ialoveni, care au contribuit cu cele mai mari achitări în bugetul de stat în perioada anului 2022 și 6 luni a anului 2023, sunt:

- Business Market SRL;
- Î.M.Fabrica de vinuri „Vinăria Bardar”;
- Ialoveni-Gaz SRL;
- F.P.C. Tenar SRL;
- Codru Fashion SRL;
- Catadeni-Lux SRL;
- S.C.Cvin-Com SRL;
- Drumuri-Ialoveni SA;
- Sermixt-Agro SRL;
- S.C.Victoria-Ciobanu SRL.

Cei mai buni contribuabili în producere, în r. Ialoveni sunt:

- Combinatul de vinuri de calitate “Mileștii Mici” (s. Mileștii Mici)- recunoscută ca fiind cea mai mare colecție de vinuri din lume, cuprinde circa 2 milioane de sticle;
- IM Fabrica de Vinuri “Vinăria-Bardar” SA (s. Bardar) - cu o istorie de 100 de ani, lider de producere a distilatelor și vinurilor;
- SA “ASCONI” SRL (s. Puhoi) - locul ideal pentru degustarea celor mai bune vinuri moldovenești;
- SRL “Sandriona” (o. Ialoveni) -producător de înghețată, cu export către Irak, Senegal, Ghana, Orientul Apropiat și Africa.
- SRL “NEOLACTA” SC (s. Horești) - ferma de bovine ce produce 7000 litri de lapte pe zi;
- Intreprindere de procesare a fructelor SRL “Monicol” (s. Nimoreni)- specializată în prelucrarea și ambalarea fructelor;
- Agropensiunea “Vinăria Poiana”-producător de vinuri de calitate;
- SRL “EUROACCENT” (o. Ialoveni) - specializată în fabricarea elementelor de montare din beton;
- ICS “EUROFARMACO” SA (s. Sociteni)- specializată în producerea preparatelor farmaceutice;
- SC “Codru-Textil” SRL (s. Ulmu) - specializată în fabricarea articolelor de îmbrăcăminte;
- Fabrica “RIFERO” (s. Vasieni)-realizarea produselor de cofetărie;
- SRL “Regina Naturii” (s. Costești)- producerea mierii organice;
- SA “Vinuri-Ialoveni”(o. Ialoveni)- întreprinderea prelucrează struguri, produce după metoda peliculară o gamă largă de vinuri: de la vinuri seci până la vinuri tari și de desert;
- IM "SERVICE TULIS" SRL (s. Costești)- fabricare de beton, asfalt.

Investiții în agricultură în perioada anilor 2020 - 2022

Anii	Numărul de dosare depuse și aprobate spre plată	Suma subvențiilor solicitate de la stat, lei	Suma aprobată în lei
2020	222	51342087	46358418
2021	217	55290316	51406367
2022	260/236	61378645	51590401/ ---

Pe parcursul anilor 2020-2022, s-a investit în procurarea tehnicii și utilajului agricol și anume parcul de mașini și tractoare s-a înnoit cu:

- tractoare de diferite tipuri – 136 unități,
- utilaj agricol - 142 unități,
- combine - 3 unități.

Pentru depozitarea și păstrarea de lungă durată a legumelor și fructelor, în raion au fost construite 6 frigidere noi cu o capacitate de depozitare în total de 1040 tone. S-au instalat sisteme de aprovizionare cu energie electrică regenerabilă, cu o putere maximă de la 120-200kw/oră la 9 frigidere de depozitare și păstrare de lungă durată a fructelor în s. Costești, Ruseștii Noi și Mileștii Mici.

Au fost construite trei bazine de acumulare a apei pentru irigare prin picurare. La toate trei bazine au fost procurate și instalate stații de pompare cu sisteme de filtrare/tratare a apei pentru irigare prin picurare în localitățile Zîmbreni, Bardar și Costești. Suprafața irigată prin picurare în urma investițiilor efectuate este de 92,65 ha. Adăugător, a fost construită și dată în exploatare o sondă arteziană în localitatea Zîmbreni. Pentru creșterea legumelor pe teren protejat, s-a procurat utilaj și echipament și s-a construit 9 sere cu suprafața totală de 9450 metri pătrați. Pentru implementarea și dezvoltarea tehnologiilor post-recoltare și procesare, ce constă în sporirea productivității și competitivității sectorului agricol, în raion a fost reparate și reutilitate două linii de procesare și uscare a fructelor (Țîpala, Nimoreni).

Conform Regulamentului de subvenționare în agricultură la procurarea tehnicii și utilajului agricol, modulelor de sere, echipamentului ce formează sisteme de irigare și echipamentului pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare, înființarea plantațiilor multianuale viticole și pomicole, creditarea producătorilor de către băncile comerciale și alte măsuri, au fost depuse în anul 2022 la AIPA 260 dosare, suma sprijinului financiar solicitat constituie 61.378.645,00 lei, comparativ cu anul 2021, numărul dosarelor pentru subvenționare s-a mărit cu 18%, iar suma solicitată s-a mărit cu 12%. Analizând aceste cifre, reiese că agricultorii an de an sădesc plantații noi, moderne, investesc în tehnologii moderne de cultivare a culturilor agricole, procură tehnică performantă, de calitate înaltă, se perfecționează procesele tehnologice de cultivare și prelucrare a produselor agricole.

Doamnelor și domnilor, să-mi fie iertată nemodestia, dar aș vrea să spun câteva cuvinte și despre activitatea mea personală în Consiliul Raional. Am venit în administrația publică în anul 1999, la invitația președintelui Consiliului Județean, în funcție de șef Direcție APL. La numai o săptămână de activitate, a avut loc ședința CJ, aici, în această sală. O ședință foarte gălăgioasă. Era prima ședință după alegerea conducerii județului. Consilierii erau nemulțumiți că nu au proiectele de decizii și că ședința nu este organizată la nivelul convenit. M-am ridicat atunci și le-am spus: „de azi înainte, toți consilierii vor cunoaște din timp ordinea de zi și cu 3-4 zile înainte de ședință vor avea proiectele de decizii”. Și iată de atunci toate ședințele sunt organizate conform legislației. Până în 1999, ședințele se organizau fără ca consilierii să cunoască subiectele care vor fi discutate. Domnul secretar N. Mereacre cunoaște cum îl invita președintele și îi spunea să anunțe pe mâine ședința CR. Când am venit în această clădire, dar și în jurul ei era dezastru. Cunoașteți că CJ a activat în Chișinău. În fața consiliului creșteau tufari, teritoriul nu era îngrădit și în spatele CR se adunau toți bețivii, garajul era cu pereții căzuți. Am reparat garajul, am amenajat teritoriul din fața consiliului, am făcut reparație în sediu, am construit etajul IV, unde se află ADR centru și serviciile CR. În actualul mandat, am pavat ograda unde este parcarele automobilelor de serviciu. Am amenajat teritoriul în fața CR, este curat, frumos. Când am venit în funcție, era mizerie, mai cu seamă în partea Centrului multifuncțional. Domnul consilier, Ion Cujbă, mi-a făcut însemnare că este mizerie și că dumnealui este nevoit să curețe. Acum e curat. Am instalat și Troița. Cred că în scurt timp vom inaugura și bustul lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Vreau să vă comunic că toate evenimentele frumoase petrecute de CR le-am inițiat în mandatul precedent de președinte, cum ar fi:

- Cetățean de Onoare al raionului;
- Personalitatea anului;
- Fondul pentru Tineri;
- Burse pentru cei mai buni elevi.

Am început cu 75 lei lunar pentru 33 elevi, ca anul acesta să ajungem la 300 lei lunar pentru 75 elevi.

Se zice că e mai ușor să fii ales, mai greu e să te menții în astă funcție. Timp de 46 ani, de când a fost înființat raionul, sunt unicul care a activat 2 mandate complete și tot unicul care a devenit președinte din funcționar public al acestei instituții. Deși am fost criticat și de opoziție, și de coaliție, și de fracțiunea din care fac parte, m-am străduit să muncesc împreună cu echipa CR ca să ajungem, în ultimii 2 ani, ca majoritatea proiectelor de decizii să fie votate unanim și aceasta se datorează lucrului Dvs. în comisii și angajaților CR, care se străduiesc să pregătească proiectele de decizii ce nu urmăresc alte scopuri decât rezolvarea problemelor ce țin de competența Consiliului Raional.

Sigur că este imposibil să cuprinzi într-un raport toată activitatea CR. Dar m-am străduit ca, în linii generale, să oglindesc cele mai importante activități organizate CR și Direcțiile, Secțiile Subordonate CR.

Domnilor consilieri, colegi, vă mulțumesc pentru conlucrare întru prosperarea raionului Ialoveni. Doresc următorilor consilieri, care vor fi aleși pe 5 noiembrie, să preia experiența noastră și să muncească pentru a continua lucrurile bune și frumoase întru binele cetățenilor raionului Ialoveni.